

IZHAJA VSAK DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Praznične števe se prodajajo po 3 rvd. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabržini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe po 5 rvd. (10 stot.).

OSLABI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm, o-čarnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnj vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plačljivo in uitojljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolne naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdajanje „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kron 5-20, za pol leta Kron 2-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rakopis se ne vračajo.

Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista, UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dam).

Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“ vpisana zadruga z omejenim poroštvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti števe 18.

Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Politično društvo „EDINOST“

sklicuje

javna shoda

za nedeljo 16. oktobra

in sicer:

1) v „Konsum. društvu“ v Rojani ob 10. uri predpoludne.

2) v gostilni „Pri Tiroleu“ v Sv. M. M. zgornji ob 4. popoludne.

z dnevnim redom:

Ljudsko štetje.

Z ozirom na neizmerno važnost tega čina, ki se ima izvršiti do konca tega leta, vabi odbor političnega društva „Edinost“ na čim večjo udeležbo.

Odbor

pol. društva „Edinost“

BRZOJAVNE VESTI.

Delegacije.

Iz otvoritvene seje avstrijske delegacije.

DUNAJ 12. Potem ko je starostni predsednik dvorni svetnik Czycharz otvoril sejo, je dobil besedo del. Seitz, ki je v imenu socialnodemokratske stranke označil sedanjost skupščino kakor nezakonito ter izjavil, da je sklicanje iste kršenje državnega temeljnega zakona in prelom ustave. — Svoj protest je utemeljeval z besedilom § 10 zakona od 21. decembra 1867 z ozirom na ogrski zakon, in na to, da je leta 1906 ena delegacija rešila dva proračuna. Govornik je izrazil svoje obžalovanje, da se nočejo druge stranke priključiti protestu. Konečno je govornik izjavil, da socialni demokratje ne smatratej sklepev te skupščine kakor pravno-noveljavne in da bodo tudi v poslanski zbornici izvajali primerne posledice.

Del. dr. Kramar je v imenu delegatov pripadajočih slovanskemu narodu izjavil, da bi bilo v interesu čuvanja ustavnosti skupne države, da bi se ne dalo povoda za nikak dvom o pravni podlagi delegacije in da bi vlada torej morala pozvati državni zbor, naj zopet voli delegacijo, ker je ravno vlada v prvi vrsti dolžna držati se najstrožjega tolmačenja ob uporabljanju državnih temeljnih zakonov, ki jamčijo ustavnost.

Starostni predsednik dr. Czycharz je izjavil, da je stvar po njegovem mnenju ta, da je vsekako treba vsako leto voliti delegacijo, da ostanejo pa do nove volitve v službi prej izvoljeni delegacijski člani.

Potemtakem stopi v uporabo odstavek 2 § 10 zakona iz leta 1867 o avstrijski delegaciji, po katerem ostanejo v službi prej izvoljeni člani kakor delegatje. Zatorej se ne more navesti nikakih zakonitih dvomov o zakonitosti te skupščine kakor delegacije v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel.

PODLISTEK.

SIRENE.

Povest iz igrskega življenja; spisal Leon Dragutinović, režiser slov. gledališča.

Žganje, ki se ga je v zadnjih dneh tako rado loteval, mu je vbrilo organ.

Tisti, sonorni glas njegov, ki so ga tako rado poslušali, je dobil temno barvo in ko je govoril dlje časa, mu je postajal hripav.

Na skušniji je še šlo tako tako, in ravnatelj je mislil, da Ivan samo markira. „Bomo videli, kako bo zvečer“ — je menil ravnatelj režiserju — „zdaj nisem nič kaj zadovoljen z njim“.

Prišla je predstava. Ivan je sedel v svoji garderobi in se pripravljaj za nastop.

Ni se zavedal, da ni več to, kar je bil nekdanj, mislil je, da je še vedno oni bivši veliki Ivan Božič, ki je že na prvem na-

Vsprejem delegacij.

DUNAJ 13. Danes se je vršil slovesni vsprejem delegatov po cesarju. Predsednik avstrijske delegacije Glombinski je v svojem nagovoru naglašal, da je delegacijam v radost, da morejo v tem jubilej. letu predložiti čestitke cesarju ustanovitelju konstitucionalne države, neutrudljivemu povs-peševalcu napredka znanosti, političnega življenja in javne delavnosti. Da je monarhija ojačena na zunaj in znotraj izšla iz zadnje krize, na tem se je zahvaliti modrosti cesarja in njegovi znani ljubezni do miru ter lojalnemu vedenju zaveznikov. Uvedenje ustave v Bos.-Herceg. je podalo nov dokaz o očetovski brigi monarha za avtonomne pravice in posebnosti dežel in narodov. Predložene načrte v pojačenje vojske bodo delegacije preučevale, upoštevajoč gospodarsko potenco narodov.

Predsednik ogrske delegacije Lang je naglašal v svojem nagovoru, da se hočemo z vsem prepričanjem držati zveze, ki jej je cesarjeva modrost postavila podlago. Slavil je trozvezo kakor najbolje jamstvo evropskega miru ter ugleda in pozicije monarhije kakor velesile. Označil je važnost vojske za moč in sijaj prestola. — Nikdar, v vsem času cesarjevega vladanja, ni bil čut zveze med narodom in vojsko tako živ kakor ob zadnji krizi. Modrosti in ljubezni velikega vladarja, do svojih podanikov pa se je posrečil čudež velike zmage brez pomoči orožja.

Cesar je v svojem odgovoru izrazil svojo veliko radost na teh izrazih udanosti. Zadnje zasedanje delegacij je bilo v zvezi z važnim dogodkom za monarhijo tedaj je prijavil izvršeno razširjenje svojih vladarskih pravic na Bosno-Hercegovino. V zadoščenje mu je, da se je akcija izvršila mirno in polnim uspehom! Evropska situacija, ki je bila nekaj časa grozilna, se je na srečo zopet zbristrala. Naša zveza z Italijo in Nemčijo je postala, ako možno še tesnejša in intimnejša. Pa tudi z drugimi državami so naši odnošaji povsem zadovoljivi. Razmerje med monarhijo in Turčijo je urejeno in tudi mi sledimo živim zanimanjem prizadevanjem za konsolidiranje turške države.

Vojna uprava bo zahtevala od delegacij naknadno odobrenje izrednih stroškov, ki so bili vsled lanske krize neizogibne. — Vsled pripravljenosti vojske in mornarice ni trebalo nobeni vladi ostaviti poti mirovne politike. Ta skušnija uči, da treba dati vojski in mornarici na razpolago neizogibno potrebno sredstvo, da bo vojna sila vsikdar pripravljena za akcijo v obrambo interesov monarhije in tudi evropskega miru. Pri tem pa treba imeti pred očmi tudi finančijelno moč obeh držav monarhije. — V tem smislu je vojna uprava neizogibne kredite za 1910 omejila na neizogibno mero. Uvedenje ustave v Bosni in Hercegovini je dovršen čin, da more prebivalstvo sodelovati na javnih stvarih. Cesar je gotov, da bo nova institucija v soglasju prizadevanj vlade povs-peševala intelektualni in materialni napredek dežele. Konečno je cesar priporočal zakonske načrte patrijotični vnemi izkušnemu prevdarku delegacij.

Ekspozé ministra za unanje stvari grofa Aehrenthala.

DUNAJ 13. Ekspozé, ki ga je minister za unanje stvari grof Aehrenthal podal na današnji seji odseka za unanje stvari ogrske delegacije, se glasi v glavnih točkah nastopno:

stopu izzival aplavz navdušenega občinstva. — Zvon na vratih je napovedal začetek igre in Ivan se je odpravil na oder.

Pri njegov nastop je prešel mirno; po prvem dejanju ni bilo nič aplavza. Ivanu se je to čudno zdelo, toda pogoditi ni mogel pravega vzroka.

Mirno je sedel med dejanjem v svoji garderobi in se pripravljaj na veliko sceno „Biti in ne biti“. Ta scena je odločilna za vsakega Hamleta. Drhtel je na vsem životu, lotila ga se je trema, nesigurno je začel prve besede in naenkrat — obtičal!...

Pogled mu se je vstavil na prvi loži desno.

Upiral je pogled na ložo in ni mogel naprej.

Zdelo se mu je, da se vse občinstvo vrti pred njegovi očmi. Skušal je gledati v stran, toda ni mogel. Z oprtimi očmi, na pol blazno, je strmel v ložo. V loži sta bila — gospa Irma in njegov prijatelj-pisatelj. Občinstvo je postalo nemirno in je že začelo sikati, — Ivan pa je samo zrl v ložo...

Gospa Irma je postala rdeča v obrazu; vzela je svoj šal in odšla iz svoje lože.

Zadnje delegacijsko zasedanje je padlo v čas, ko se je ravno pričela akcija za razširjenje suverenitetnih pravic Njeg. Veličanstva na Bosno in Hercegovino. Dogodki, ki so se od tedaj odigrali, so še v svežem spominu. Ker pa nisem od jeseni 1908 imel več prilike priti pred delegacije, čutim potrebo, da se danes povrnem na to akcijo, da takorekoč započnem tam, kjer smo ostali na razpravah delegacij v jeseni 1908. Rdeča knjiga, ki je predložena visoki delegaciji, pojasnjuje najvažnejša pogajanja, ki se jih je vodilo s kabineti v jeseni in po zimi 1908—09. Knjiga vsebuje vse, kar je bilo sedaj možno. Z ozirom na kabinete se je moralo obelodanjenje diplomatskih spisov storiti z običajno rezervno.

Stališče c. in kr. vlade v aneksijskem vprašanju je bilo vedno to, da se je isto smatralo v prvi vrsti kakor vprašanje, ki se ima vrediti med nami in Turčijo. Na ta cilj so pred vsem stremila moja prizadevanja in po mnogih težkočah se je posrečilo doseči sporazum. Parlamentoma je bil predložen sporazumni zapisnik, podpisan dne 26. februarja 1900. Ko je bila ta materijelna stran stvari rešena, smo dosegli privoljenje vlasti, da se je razveljavil člen XXV. berlinske pogodbe.

Mi smo hoteli povsem na čisto spraviti naše državnoopravno razmerje do Bosne in Hercegovine. Mene je v prvi vrsti vodila misel, da iz nejasnih odnošajev prav lahko nastanejo zapletaji. Z navedenim sporazumnim zapisnikom smo uredili vsa viseča vprašanja. Spremembe režima v Turčiji v poletju 1908 so ustvarile tudi popolnoma nov položaj. Od novega režima v Turčiji pričakujemo, da se tudi razmere v tej državi učvrstijo.

Med stvarmi, ki se tičejo bližnjega orijenta, je v zadnjem času stopilo v ospredje krečansko vprašanje. V tem vprašanju nismo mi v prvi vrsti, ker smo se že leta 1898 umaknili z otoka. In tudi v bodoče hočemo opazovati razvoj stvari le od strani.

Minister je nadalje omenil, da je monarhija v dobrih odnošajih z vsemi vlastmi. Zadnji dogodki so pokazali, da imajo naše zveze realno veljavo. Letos se je minister sestel z nemškim državnim kancelarjem Bethmann-Hollwegom in italijanskim ministrom za unanje stvari San Giulianom. Te zveze, je rekel minister, hočemo tudi v bodoče ohraniti in iste bodo nepremakljiva podlaga naše politike. Toda pri tem ne pozabimo tudi odnošajev do drugih držav. Trozveza ni naperjena proti nikomur. Mi hočemo mir in ohranitev ravnotežja. Našo nalogo kakor obdonavske monarhije izpolnimo, če se nam posreči stopiti v tesne gospodarske medsebojne odnošaje z našimi južno-vztočnimi sosedi. Glavna naloga monarhije v nje odnošajih do orijenta je v pravi trgovinski politiki. Po dolgih pogajanjih smo lani in letos sklenili trgovinski pogodbi z Romunsko in Srbijo. Pogajanja s črnogorskim kraljestvom so že pričela in se, kakor se je nadejati, v kratkem sklene trgovinska pogodba. Trgovinska pogodba z Bolgarijo se revidira, istotako se sklene tudi trgovinska pogodba s Turčijo.

Minister je povdarjal, da je Avstro-Ogrska simpatično pozdravila pred par leti proglašenje Bolgarije kraljestvom in nedavno temu Črnogore. — Mi moramo gledati, je zaključil minister, da se okrepimo na znotraj in ohranimo svoj položaj kakor velesila, to pa dosežemo z močno armado

Ivan pa je še vedno stal kakor okamenel steber in upiral svoje polublazne poglede v ložo, kjer je bila prej gospa Irma.

Občinstvo je začelo hudo žvižgati in režiser je naglo dal spustiti zagrinjalo. Odveli so Ivana v garderobo, kjer se je zgrudil nezavesten na tla. Pozvali so hitro gledališkega zdravnika in izza nekaj minut je Ivan zopet bil pri zavesti.

Vsega se je spominjal, vse je vedel, kaj se je zgodilo z njim; bil si je v svesti, da ne bo nič z njegovim engagementom.

Potrt, obupan se je odpravil iz gledališča.

Kaj bo pa zdaj zmenoj? Kam naj se obrnem? Kdo me vsprejme?

Ni čakal nikakega obvestila iz gledališke pisarne; še tisto noč se je napolil peš nazaj k oni mali družbi.

Tam ga niso marali več.

„Dragi moj“, mu je rekel ravnatelj potujoče družbe, to vendar ne gre, zapustili ste mesto, ne da bi me bili vprašali dovoljenja; to vendar ne gre — Vi ste nezanesljiv človek — žal mi je, toda jaz ne morem vas engagirati in tudi ostali vaši to-

in floto, zato naj delegacija odobri proračun vojne in mornarične uprave.

DUNAJ 13. Ekspozé ministra za unanje stvari grofa Aehrenthala je bil vsprejet pohvalno. Debatna o proračunu ministra za unanje stvari se bo vršila v torek ob 3. pop., na seji odseka za unanje stvari ogrske delegacije.

BUDIMPEŠTA 13. Ogrski biro poroča z Dunaja: Ker je ogrska delegacija sklenila, da ne vzame na znanje demisije nekaterih hrvatskih delegatov, tako niso bili pozvani nadomestniki. Mejem to pa vsled pomote prezidijalne pisarne nadomestniki že prejeli povabila. Ko jim je bil pa priobčen sklep ogrske delegacije, so nadomestniki izjavili, da se nočejo odzvati povabilu.

Splošni štrajk na francoskih železnicah.

PARIZ 13. Uslužbenci Orleanske železnice so sinoči na nekem shodu sklenili, da takoj ustavijo delo.

LYON 13. Izvrševalni odbor narodnega sindikata uslužbencev železniškega omrežja Pariz — Lyon — Srednjemorje je proglašil splošni štrajk, ki ima pričeti opolnoči.

PARIZ 13. Kakor poročajo iz Alžirja, je tamošnji sindikat kurjačev in strojevodij sklenil pridružiti se železničarskemu štrajku, čim dojde tozadevni poziv od pariškega štrajkovskega odbora.

PARIZ 13. — Radikalni listi najostreje obsojajo štrajk železničarjev. „Lanterne“ pravi: Štrajk uslužbencev severne železnice je nespodobnost, toda splošni štrajk železničarjev je prava blaznost. Železničarji so spravili domovino v veliko nevarnost. Da bi dosegli povišanje plač, so odprli severno in vztočno mejo nemški invaziji.

PARIZ 13. Potrjuje se, da namerava policija aretirati več kolovodij štrajka. Ministerstvo za notranje stvari je zvečer priobčilo, da so odšli vsi vlaki vztočnih železnic in služba na proggi Pariz—Lyon—Srednjemorje se razvija popolnoma normalno.

PARIZ 13. Voditelji štrajka, ki jim preti aretacija, so se ponoči v spremstvu 20 železničarjev, socialističnih poslancev in odvetnikov podali v uredništvo lista „Humanité“. Štrajkovski odbor je razglasil oklic, ki pravi, da se voditelji štrajka, ki jim grozi aretacija, stavljajo v uredništvo „Humanité“ na razpolago policijskim agentom in ministerskemu predsedniku ter da so ukrenjene vse odredbe, da se nadomesti štrajkovske voditelje, ki bodo zaprti. Govori se, da bodo komisariji, ki bodo imeli izvršiti aretacijo, prisiljeni ulomiti vrata uredništva.

PARIZ 13. Ob 9-30 predpoludne je bilo v prostorih lista „Humanité“ aretiranih pet glavnih voditeljev štrajka, ne da bi bilo prišlo do kakega incidenta. Šesti se ni hotel pokoriti policijskemu načelniku, ker je bilo njegovo ime na zapornem ukazu napačno pisano.

PARIZ 13. Šesti voditelj štrajkujočih železniških uslužbencev je bil aretiran v svojem stanovanju. Pričakuje se, da bodo aretirane še druge osebe.

PARIZ 13. Ob 6-30 je začela pojamati električna razsvetljava na bulevardih. Uslužbenci tramvajskih prog Pariz—St. Germain štrajkajo. Bati se je, da prične zvečer štrajkati tudi osebe drugih prog v seinskem departementu.

PORTUGALSKA.

PARIZ 13. Posebni poročevalec „Matina“ je imel razgovor s kapetanom jahte

varišti se srde na vas, ker ste jih tako zapustili.“

„Dobro, dobro... vem,“ je dejal Ivan mehanično in se pripravljaj na odhod. Odšel je, ne da bi vedel sam, kam...! Na ulici se je obrnil, krenil po cesti brez kake želje in določne misli.

Za gledališče bil je Ivan za vselej izgubljen... Velik umetnik je bil, smrtan pa je ostal samo človek — in sicer človek, ki živi edino še za to, ker mora živeti.

Dalje... dalje samo ga je vleko srce, a ni vedel kam? Cesta je bila njegova mati, postal je potnik, ki hodi peš iz enega kraja v drugi. Prirejal je po vaških šolah deklamatorne večere za otroke in se preživljal s tem. Zvečer pa se je po gostilnah, če se je zbralo več ljudi, povs-peval na stol in deklamoval katero od svojih vlog. Samo piti je hotel in ni maral od njihovega denarja.

„Samo piti mi dajte,“ je dejal. Ko se je pa napil, je prisedal v kot in jokal. Ničesar se ni več sramoval. Tudi človek je bil v njem že ubit od pijače...

Tako ga je zalotila zima... Bilo je pred Božičem... Ivan se je vlačil po dolgi vaški cesti... bil je v slabih čevljih; hudi mraz in mokrota sta ga prešinjala po vsem telesu.

„Amelia“, ki se je vrnil v Lizbono in ki je bil s portugalsko kraljevsko rodbino zbežal v Gibraltar. Kapitan je pripovedoval, da je ladja najprej plovila v severno-zapadni smeri. Kralj je izjavil, da hoče iti v Oporto, kjer najde pristašev in zvestih čet, s katerimi mu bo možno marširati v Lizbono. Obe kraljici sta se pa temu zoperstavile in sklenile oditi v Gibraltar.

LIZBONA 13. — Švica je priznala republiko.

Dalmatinski deželni zbor.

ZADER 13. Na današnji seji deželnega zbora je bilo vloženih več interpelacij in predlogov, med temi predlog posl. Trešić-Pavičića (hrv. stranka) glede brezpogojne priznatve študij na zagrebškem vseučilišču. Prihodnja seja jutri.

Marianpol 13. Poveljnika 3. huzarskega polka barona Krüdener je umoril njegov sluga. — Gre za čin osebnega maščevanja.

Ljudsko štetje.

Govor državnega poslanca dra. O. Rybářa na javnem shodu minole nedelje.

(Konec).

Iz tega dejstva pa moramo sklepati, da je večina našega ljudstva odvisna od tujih gospodarjev in da je med mnogimi našimi ljudmi premalo poguma. Pa tudi korajža sama ne zadostuje. Zato je naša naloga, da naše ljudstvo poučujemo in navdušujemo. To pa ravno ni lahko, ker je naš element raztresen po velikem mestu; ker je med njim še analfabetov in ker se mnogi boje: ali delodajalca, ali hišnega gospodarja, ali pa obeh! Na to treba torej delati, da bo število tacihi čim manje in da naše ljudstvo pokaže svojo pravo barvo. Delujte tudi vi vsi, da pridobimo nezavedne in neuke! Apelujem na vse, da agitirajo, da jim govore, da opozarjajo na veliko važnost ljudskega štetja, da jih pouče, kam se imajo obrniti. Pol. društvo „Edinost“ bo skrbelo, da bodo v vsakem kraju okolice osebe, ki prevzamejo to težko delo! Posebno pa apelujem na našo mladino, da se ne odteza tej važni, res rodoljubni nalogi. Vsi sodelujmo v ta namen, da bomo mi sami svoji števniki komisarji!

Kakor znano, je določen dvojen način štetja. V mestu naj izpolnjuje pole posamični rodbinski glavar, po okolici pa — razun Skednja — magistratovi komisarji. Mi pa predobro vemo, kaj so ti poslednji za nas. Dovolj je, ako konstatujem dejstvo izza zadnjega ljudskega štetja, da so celo nekemu slovenskemu duhovniku falzificirali ime. Na reviziji je zapazil, da je radirano. A ker se je rodoljubni duhovnik razgrel radi take drznosti in povedal dotičnemu komisarju par zasluženih grenkih, se je ta vzgledni komisar čutil žaljenega in naš svečenik je bil obsojen v globo vsled svojega energičnega nastopa proti — falzificiranju.

Če so si celo pri duhovniku, pri omikanem človeku, upali falzificirati občevalni jezik, potem si pač lahko predstavljamo, kaj vse si dovoljujejo še le z neukimi in boječimi reveži! Posebno pa še v slučajih, ko so po naši okolici dobili na domu samo ženske! Proti takemu „delovanju“ komisarjev protestujemo najodločneje. Mi v svoji skupnosti smo že dovolj zreli, da se sami popišemo tudi v okolici! Sicer pa smemo vprašati, je-li so v mestu sami profesorji? Kaj še! Saj obstoji dejstvo, ki je ni možno vtajiti, da je v mestu absolutno in tudi razmerno več analfabetov, nego po okolici. Kar se tiče n. pr. vednosti čitanja, je naša okolica gotovo pred starim mestom. — To dokazuje uradna statistika.

Danes ni temu prilike, da bi raziskoval, zakaj je temu tako? Fakt pa je, da nismo za njimi. V Avstriji imamo tudi sedaj splošno volilno pravico in vsakdo voli direktno, dočim v prejšnjih časih kmečke občine niso volile direktno, ampak po takozvanih volilnih možeh. Naša okolica pa je

Revež je drhtel od mraza — a nikjer ognjišča, da bi se ogrejal. Nekaj časa je hitel, potem so ga zapustile moči in sel je — v sneg, izkašljaj se, a rdeča kri je barvala sneg...

In vendar ga je nekaj gnalo naprej. Dvignil se je in nadaljeval svojo pot. Ves moker in prezebel je prišel do vaške krčme, kjer je sel na klop kraj peči.

„Zganja mi prinesite...“ je velel krčmarju.

Krčmar si ga je ogledal od pete do glave, zmajal z glavo, a mu je vendar prinesel čašico zganja.

Kakor blazen se je Ivan vrgel na zganje...

„Se, še, mi prinesite!“, je šepetal. Krčmar mu je prinesel še. Ivan pa je tresoč roko zlijal va-se, eno čašico za drugo...

Ze se je stemnilo; v krčmo so začeli prihajati kmetje in vsakdo si je ogledal čudnega potovalca... „Kdo pa je?“ — so vpraševali kmetje gostilničarja.

Neki vandravec; pošteno se ga je že nalezel, je dejal krčmar.

Ivan pa je apatično sedel na klopi in topo zrl pred-se.

dejala izjemo. Po statutu, ki je bil od leta 1850 v veljavi, so tudi naši okoličani volili direktno, to je, vsaki volilec je oddajal sam naravnost svoj glas za kandidata, ne pa potom drugih.

A jaz pravim in pritrditi mi more vsakdo: če je naše ljudstvo zrelo za vršenje tako važnega čina, kakor je politična volitev, če more samo označiti onega, ki naj na odličnem mestu zastopa njegove interese, **potem pa se mu ne sme odrekati tudi zmožnosti, da na ljudskcm štetju označi samo sebe!** Politično društvo „Edinost“ je že storilo potrebne korake, jaz sem tudi interveniral na namestništvu in upamo, da bo ustrezno tej naši opravičeni zahtevi. Da pa vendar ta naša zahteva zadobi še širšo podlago, vam predložim resolucijo, v kateri se današnji shod izreče za to, da se ne bo delalo razlike med mestom in okolico. Če smo zreli za volitev, moramo biti zreli tudi za ljudsko štetje!

Še nekaj. Kolike važnosti je ljudsko štetje, to uvidevajo vsi in o tem priča tudi znani infamni „Piccolov“ poziv na števrne komisarje, naj zopet uporabijo praktike iz leta 1900.

Zato se obračam tudi jaz še enkrat do vas z apelom. Zadnje dni smo izvedeli iz časopisov, kako se pripravljajo Nemci za ljudsko štetje. Nekomu se je posrečilo dobiti v roke neko tajno okrožnico nemškega Volksrata na Češkem, v kateri opozarja svoje rojake na važnost ljudskega štetja in jih pozivlja — ker da bodo Čehi skušali zlorabljati ljudsko štetje, da pokažejo svojo moč — naj pazijo in kako naj preprečajo to! V ta namen pa poučuje nemški Volksrat svojce, naj bodo previdni, naj ne govore o svoji taktiki po časopisih in shodih, ker s tem morejo doseči, da Čehi ne bodo pazili na-nje in morejo tako Nemci čim več Čehov — pogoltniti!

Nemci delujejo torej tajno, zavrtno! Zakaj?! Ker njihovi nameni niso čisti, ker jim ni do tega, da bi šteli svoje, ampak hočejo z drugimi množiti svoje vrste! *Nam pa ne treba nikake tajnosti; mi moremo in hočemo nastopati pri belem dnevu in z glavjo po konci, ker naši nameni so čisti in pravični, ker mi nočemo nikomur ničesar jemati, ampak le ohraniti, kar je — našega.*

Na to je govornik prečital v tem listu že omenjeno resolucijo.

Vzroki portugalske revolucije.

Marsilja, dne 7. okt.

Romanski narodi se nahajajo v težki krizi. Ta kriza se pokazuje pri Francozih v kulturnem boju, ki ni tu še nikdar tako srdito divjal kakor sedaj; kaže se med Romani na Pirenejskem poluotoku v vednih notranjih bojih.

Umorstvo portugalskega kralja don Carlosa I. in njegovega sina-prestolonaslednika dne 1. februarja 1908., nemiri v Barceloni, smrtna obsodba Ferrerja ter po Canalejasu začeti kulturni boj v Španiji: vse to ni nič drugega, nego posledica notranje krize in težkih bojeh, ki jih morata bojevati oba ta dva sorodna naroda. Na najboljšem je še Italija v tem oziru. Sicer je splošno dekadenco in degeneracijo, kateri so ti narodi zapadli, opažati tudi pri Italijanih, vendar ima še mlada, združena Italija popraviti toliko grehov, ki so jih zakrivila razne dinastije in vlade v prejšnjih italijanskih državah, da se ta kriza ne kaže še tako očito. Osobito pa je opažati, da je v Italiji močno ponehalo republikansko gibanje, odkar je nastopil vladno kralj Viktor Emanuel III., ki si je znal pridobiti ljubezen ljudstva in spoštovanje istih republikancev.

Nu, da preidemo k predmetu, ki mu je namenjen ta dopis.

Razmere kake dežele moremo najlože soditi po stanju ljudske omike. In če pomislimo, da je na Portugalskem le 20 odstov prebivalstva večšega čitanja in pisanja, potem si lahko hitro napravimo sodbo, da so razmere na Portugalskem zelo — žalostne. Ljudstvo samo ni imelo nikakih pravic. De-

Kmetje, ki so poseli za mize, niso se več ozirali na Ivana. On pa se je naenkrat vzdramil, skočil po konci in začel molklim in hripavim glasom vpit.

„Kaj me ne poznate? Jaz sem Ivan Božič, umetnik... Ivan Božič, takoj boste videli, kdo sem...! Jaz sem Otel... Dezdemona: ali si že milila noč?! Pripravi se, tvoj zadnji trenotek je prišel. Duh mojega očeta, jaz te maščujem... Pozdravljen plemeniti Pera... O Julija! sladko mi je tvoje ime... tvoj oče pa me toli sovraži!

Ha ha! so se zasmejali kmetje. Ivan pa je nadaljeval z deklariranjem iz vseh svojih vlog; kri mu je vdarila v glavo; nič ni vedel, kaj dela; le neko zamolklo drhtenje je šlo iz njegovih besed...

In kmetje so se mu smejali vedno bolj. Pijan je! so se krohotali... Hkratu pa je Ivan skočil k vratom, pa jih odprl in pobegnul v temno noč...

„Pustite pijanega komedijanta!“ jim je velel gostilničar...

V jutro rano so našli kmetje vozeči se v mesto, ob mostu zmrzneno truplo...

Blag usmev je igral okrog mrtvih Ivanovih ust.

(Konec)

žela je bila izročena ožji kliku, ki se je delila v dve stranki, katerih vsaka se je zopet delila v razne frakcije. Ti stranki, ozir. frakciji sta se medsebojno menjavali na vladi, a ko je bila ta ali ona na krmilu, ni gledala na koristi ljudstva in dežele, ampak na koristi svojih pristašev. Umorjeni kralj don Carlos, je uvidel konečno, da treba storiti konec temu. A izbral si je za to najnepriimernejšo pot. Imenoval je znanega Franco diktatorjem. Franco je uvedel popolnoma tiranski režim in posledica temu je bila, da sta kralj don Carlos I. in prestolonaslednik padla pod morilnimi krogliami revolucionarjev. Franco je moral bežati v inozemstvo, a vlado je nastopil don Carlosov mlajši sin, ki mu je bilo ob nastopu vlade komaj 18 let. V kakih razmerah je vladal kralj Manuel, je najbolje razvidno, iz tega dejstva, da so bila tekoma prvih 18 mesecev njegovega vladanja na krmilu nič manje nego štiri različna ministerstva.

Razkrilo se je, da so pod vladno umorjenega kralja razna ministerstva „posodila“ kraljevski rodbini ogromne svote denarja. Poleg vsega tega so odkrili pri zemljiškem kreditnem zavodu velikansko — okoli 15 milijonov — iznašajoče poverjenje. Vse to so stvari, ki so direktno napeljevale direktno vodo na mlin republikancev, ki so že na zadnjih volitvah, ki so se vršile koncem septembra t. l., dosegli lepih uspehov. Inteligenca je že sama po sebi povsodi več ali manje republikanskega mišljenja. V kolikor se inteligenca priznava k monarhističnemu načelu, se dela to le iz razlogov oportunitete. Te svoje trditve mi niti ne treba podrobneje utemeljevati, ker leži njena resničnost na dlani. — Nasproti temu so široke mase povsodi več ali manje monarhističnega mišljenja. Tudi to je popolnoma umevno. Priprost človek potrebuje neke opore, neke avtoritete, na katero se opira, ker se mu zdi, da bi brez te avtoritete družba ne mogla obstajati. Zbog tradicije pa vidi priprost človek vso to avtoriteto koncentrirano v vladarjevi, torej v monarhistični ideji. Zato tudi vidimo, da reakcija in despotizem nahajata vsikdar največje podpore v nevednih masah. Nasproti temu je v inteligentu romanskih narodov zavest človeškega dostojanstva tako močno razvita, da rad odklanja že a priori vsako podedovano avtoriteto in s tem seveda tudi monarhistično idejo samo ob sebi. Šlo bi preko mej tega dopisa, ko bi hotel svoje ideje tu dalje razvijati. Trdim pa samo, da je vsak inteligent ne-le republikanec, ampak tudi več ali manje anarhist in nihilist. S tem pa seveda ne mislim na one anarhiste, ki bi hoteli potom bomb in dinamita pripomoči svojim idejam do zmage ravno tako, kakor ne mislim onih inteligentov, ki so preleni, da bi sploh mislili.

Spoštovani čitatelj naj mi oprost, če sem zašel malo na stranpoti. Zdi se mi, da se mi je duh, tu ob obali južne Francije osvobodil neke more, ki mi je ležala preje na duši. Misli, ki so dobile svoboden tek, se porajajo ena za drugo.

Torej, da se povrnemo k stvari! Povdarjal sem že, da je v Portugalski samo 20 odstov alfabetov, to je oseb, ki znajo čitati in pisati, torej je tem nasproti 80 odstov analfabetov, ki pritisaka reakcije niso občutili, oziroma se tega pritiska niso zavedli. Tem hujše pa je ta pritisk občutila inteligenca, ki je bila po ogromni večini v taboru republikancev. Monarhija je imela edino oporo v armadi. Ker je pa navsezadnje tudi armada le del naroda, je umevno, da je ta evolucija morala konečno zaključiti z nasilno spremembo vladne oblike. Da-li je vsem nadlogam, ki so trle portugalski narod iskati vzroka ravno v monarhistični vladni obliki, je seveda veiki vprašanje. — Gotovo je, da so razni vladarji veliko zakrivali, a ravno tako gotovo je, da je sedanji vladar le žrtev, ki se mora pokoriti za grehe drugih. Drugo veliko vprašanje je seveda, da-li nova vladna oblika donese portugalskemu narodu zaželjeno srečo. Ker, če smo principijelno za republikansko vladno obliko, je treba konečno vendar-le priznati, da sreča naroda ni odvisna od republike ali monarhije, ne od kake vnanje forme, ampak od ljudi, ki vodijo usodo skupnosti.

Niko Ninič.

Pogubonosno spletkarenje nadškofa Stadlerja.

„Pester Lloyd“ poročajo iz Sarajeva, da neka dunajska brzojavka Stadlerjevega glasila, „Hrvatskega dnevnika“, vzbuja tamkaj pozornost. Glasom te brzojavke se mudijo na Dunaju bosanski deželni poslanci dr. Mandić, dr. Bunarić in dr. Mazzi, ki so posredovali pri ministrih Aehrenthalu in Burianu ter papeževem nunciju, da bi se odstranilo iz Bosne nadškofa dr. Stadlerja, ker je njegovo delovanje nevarno interesom katoliške cerkve in tudi monarhije.

Javnost v Bosni je posebno razburila vest, da hoče Stadler zopet spletkariti v Rimu proti toli priljubljenim francižkanom. Ti da ne bi smeli vsprejemati dotacij za svoje šole in župnije. Posebno pa da zahteva Stadler, da se odpravita škofa-francižkana v Mostarju in Banjaluki: Buconjić in Marković, ter nadomestita s pristaši slavofobnih jezuitov. Tak je ta nadškof Stadler: proč z vsem, kar narod ljubi in kar z narodom čuti!

Komur je na srcu bodočnost Slovanov v anektiranih deželah in posebno še verski

mir med njimi, ta mora le želeti z vso dušo, da bi misija bosanskih poslancev dosegla svoj namen.

Dnevne novice.

Iz moravskega deželnega zbora. Iz Brna poročajo 12: Na današnji seji je bil odklonjen nujni predlog, stavljen od socialnodemokratske strani za uvedenje demokratičnega deželnozbornskega volilnega reda. Proti predlogu so glasovali vsi poslanci razun socialnih demokratov in češko-napredne ljudske stranke.

Odprava potnega lista na srbski meji. Iz Belegagrada javljajo: Ze dolgo časa viseče vprašanje o odpravi potnega lista med Avstro-ogrsko in Srbijo je — kakor poročajo iz zanesljivega vira — konečno definitivno rešeno. Ogrska vlada prijavi že prihodnje dni obmejnim oblastim, da je potni list odpravljen tudi na Ogrskem. S to odredbo bo bitveno olajšano toliko potovanje, kolikor tudi obmejni promet.

Trgovinska pogodba med Srbijo in Avstro-Ogrsko. Iz Belegagrada: Finančni minister Protić je podal državnemu svetu zakonski načrt o novi trgovinski pogodbi z Avstro-Ogrsko in Srbijo s prošnjo, da ga čim prej pretrese, da se ta načrt v to jesen predloži skupščini.

Incident ob reki Drini. „Zeit“ poroča iz Sarajeva: Nedavno temu je prišlo blizu Bjeline do mučnega obmejnega incidenta. Srbski orožniki so z nekega drinskega otoka pregnali bosanske kmete. Dan potem so prišli kmetje v spremstvu 70 avstrijskih orožnikov pod vodstvom nekega ritmojstra. Ali tudi Srbi so prišli v večem številu in in neki podpolkovnik, ki pripada avstro-ogrsk-srbski komisiji za uravnavo meje, je pozval srbs. orožnike, naj zapuste otok. Tekom prepira, ki je tedaj nastal, je bil ustrelen en srbski orožniški narednik. Srbi so kmalu na to privedli na lice mesta štiri stotnije. Na avstrijski strani je pa prišlo sedem stotnij, ki so imele seboj tudi strojno puško. Srbi so pričeli streljati v zrak, da bi izzvali Avstrijce na napad. V tem kritičnem položaju se je pa vendar posrečilo preprečiti boj in se prepusti stvar diplomatskim pogajanjem.

Domače vesti.

Seja mestnega sveta. Predsinočnim je imel občinski svet pod predsedstvom župana dr. Valerio svojo XIII. javno sejo. — Navzočih je bilo 55 mestnih svetovalcev. Vlado je zastopal dvorni svetnik Lasciac. Galerija je bila slabo posečena. Župan je otvoril sejo ob 7:25 uri. Prečitan in odobren je bil zapisnik zadnje seje. Župan je prijavil, da je cesar vzel na znanje udanostno adresno mestnega zastopstva povodom 80. rojstnega dne. — Potem se je v toplih besedah spominjal pok. Filipa Artelli, ki je pripadal mestnemu svetu od l. 1873 do 1882 in od leta 1883 do 1897 ter Frana Dollenza, ki je pripadal mestnemu svetu od l. 1893 skozi tri trijenije. — Nadalje je omenil spomenice zadruge mesarjev, v kateri prosijo, naj bi mestni svet delal za to, da odpre vlada meje za uvoz žive živine in da dovoli uvoz argentinskega mesa. Ko je prišla na dnevni red točka „volitev raznih odsekov“ sta obč. svetov. dr. Wilfan in dr. Pucher zahtevala, da se izvoli v odseke večje število zastopnih obeh manjšin. Tozadevna predloga sta bila odklonjena.

Na sledečih volitvah so bili v različne odseke in kuratorije izvoljeni z malimi izjemami dosedanji člani.

S tem je bil dnevni red javne seje izcrpljen in seja ob 9:40 zaključena.

Kako Slovencem — kako Nemcem! Ozirom na notico, priobčeno pod gornjim naslovom v včerajšnjem izdanju našega lista smo dobili od poklicane strani nastopno pobjasnilo:

Statut učiteljskih kurzov meščanskih šol določa, da se ti kurzi vršijo po potrebi na posamičnih možkih in ženskih učiteljskih po predlogu deželnih šolskih oblastnih in odobrenju naučnega ministra.

Z ozirom na potrebo in na posamične učne predmete (risanje, kemija, poljedelstvo in slično) potrebna izdatna učna sredstva se morejo taki kurzi za posamične učne predmete vršiti tudi na drugih učnih z a v o d i h (obrtnih) šolah, splošnih risarskih šolah, viših realkah, poljedelskih učnih zavodih). — Učni jezik na teh kurzih je identičen z onim dotičnega učnega zavoda.

Ovire proti ustanovitvi po tržaškem slovenskem učitelstvu zaprosenih meščansko-šolskih kurzov v slov. jeziku so: da v Trstu ni učiteljskega, da ni predpisanih izdatnih učnih sredstev in določba, da mora biti učni jezik, ki ga ima dotični učni zavod (obrtna šola, realka itd). Vendar bi se bilo ustreglo želji trž. slovenskega učiteljsstva po ustanovitvi takega kurza za IV. grupo, da ni že pridobljeni profesor pedagogike dr. Oswald nastopil enoleten dopust.

Trgovine z jestvinami. Ker se za v nedeljo dne 9. t. m. sklicani sestanek ni vršil vsled premale udeležbe, se za nedeljo, dne 16. t. m. ob deseti uri predpoludne sklicuje drugi sestanek in sicer v prostore „Trgovsko izobraževalnega društva“, ulica S. Francesco št. 2. — Na dnevnem redu imamo zelo važno točko in ker je občni zbor našega konsorcija pred

durmi, so nujno naprošeni vsi, da gotovo pridejo.

Popravek. Včerajšnji članek o strahovladni v goriškem deželnem zboru moramo popraviti v toliko, da „Il Gazzettino popolare“ ni glasilo Faidutti-jeve stranke, ampak samostojen italijansko-naroden list. S tem pa še pridobivajo njegova izvajanja na pomembnosti, ker se ne bo moglo reči, da Faidutti napada Pajerja in Gregorčiča le radi strankarskega nasprotstva in torej radi — sebe! Tudi ostaja dejstvo, da italijanska klerikalna stranka — kakor razvidno iz nastopa dr. Bugatto — najstrožje obsoja Gregorčič-Pajerjevo strahovladno.

Orožnik ranil tri osebe. Predvčerajšnjim je prišel v hišo Kristijana Košute, 57-letnega posestnika v Sv. Križu eksekutor, da izvrši neko ekzekucijo. Košuta je prigovarjal tej nenadno došli mu eksekuciji, izjavivši, da pojde na okrajno sodišče pojasnit stvar. Na to mu je eksekutor zagrozil, da mora plačati, ali pa da izvrši ekzekucijo. Ker pa je Košuta še vedno prigovarjal, je eksekutor odšel in se povrnil — z orožnikom. Ta poslednji, stopivši v hišo, je takoj zagrozil Košuti, naj ostane miren na mestu. Košuta je odgovoril: Gospod, saj sem miren! Na to je orožnik še bolj osorno ponovil grožnjo *ter sunil Košuto z bodalom v nogo.* Več nego naravno je, da sta se navzoči žena in sinaha — *ta poslednja v blagoslovljenem stanu* — silno prestrašili in se potegnili za lastnega moža, oziroma tasta. In zadela ju je ista usoda: orožnik je ranil z bodalom tudi obe ženski.

Tako se je vršil ta dogodek glasom pripovedanja ranjenega Košute. Dokler ne bo stvar ugotovljena, se vzdržujemo vsakega komentarija.

„Zimsko sunce“. Ob vesti, da pride prihodnje nedelje na oder slov. gledališča Emin Carjevo delo „Zimsko sunce“, se mi je vzbudil spomin na one trenutke, ko sem prvič in ob enem zadnjič videl to idealno delo hrvatskega pesnika in pisatelja.

Bilo je sredi marca l. 1907. v Puli. V okolici je divjal takrat boj mej brezobzirno italijansko kamoro na eni, in zavedajočim se zatiranim hrvatskim ljudstvom na drugi strani: ljut narodno-političen boj — na nože!

Preko Reke je prišla iz Zagreba v Pulo potovalna družba kraljevega hrvatskega gledališča ter napovedala v tamošnjem „Nar. domu“ več predstav, mej temi tudi „Zimsko sunce“.

Sirna sokolska in ob enem gledališka dvorana je bila natlačena občinstva. — Kakor nemo je zrl ljudstvo tja na deske, kjer so se vrteli in kretali res — igralski mojstri.

In ko je to ljudstvo zapazilo na odru — samo sebe, nastal je po gledališču vihar, ki se ni hotel z lepa poleči.

Živo je stala pred gledalcem narodnoznačajna duša istrskega trpina, njega muke in trpljenje. A v vsej nagoti se je prikazovala tudi ona tužna slika iz istrskega življenja: slika narodnih prodancev in izdajic. Pravi triumf je pa bil, ko je — v boju mej značajni in neznačajni — konečno zadonela „Lepa naša domovina“ in zaplaplala z odra hrvatska trobojnica.

Kaj se je odigralo v Puli dva meseca pozneje, je znano. — Hrvatsko ljudstvo je čistost puljskega italijanstva postavila — na laž s tem, da je poglavo prvo italijansko glavo Istre, dr. Rizzija, v ožjo volitev z drom Laginjo. Presenečen je stal pred razkrinkanim in puhlim italijanstvom Istre politični svet! — Najbistrejši mož in največji rodoljub avstrijskih Italjanov, dr. Venezian, se je takrat prvič — kakor mož — razjokal.

Ker „kri ni voda“, so Venezianove solze ganile puljske socialne demokrate in njihov „štafažo“, ki so pomagali rešiti potapljačjo ladjo lažiliberalne kamore.

Vsebinska „Zimskega sunca“ odgovarja še danes — vsaj po nekaterih krajih Istre — popolnoma resničnim razmeram. — Ali upamo, da ni več daleč čas, ko bo ta vsebinska spadala v minolost in ko bo oče — gledajoč predstavo „Zimsko sunce“ — kazal in razlagal svojemu sinu: „Glej, tako je bilo v lepi naši pokrajini, tako je bil — in to tudi po krivdi naših izdajic — takrat teptan brezpravni narod naš!“

K—c. Zadruga „Združenih čevljarjev v Trstu in okolici“ je ustanovljena. Ustanovni shod se je vršil minole nedelje ob navzočnosti drž. poslanca dr. Rybača. Določila nam obsežnega poročila nismo mogli priobčiti radi pomanjkanja prostora. Prinesemo je v nedeljskem izdanju.

Javna dražba na kolodvoru. Dne 20. oktobra od 9. dopoludne naprej bo v skladišču državnega kolodvora v Trstu (Campo Marzio) javna dražba različnega ne odvetnega blaga, kakor prazni sodi, sukno i. t. d.

Kupci se s tem vabijo k obilni ude-

ležbi. Natančnejša pojasnila daja skladiščni uradnik istotam med uradnimi urami.

Društvo „Ljudski oder“ naznanja, da bo danes, dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer v „Delavskem domu“, ulica Boschetto št. 5, II. nadstr., Ivan Cankar predaval o predmetu: „Umetnost in ljudstvo“. Ker je to predavanje v tej sezoni prvo, je zaradi tega in zaradi važnosti predmeta pričakovati obile udeležbe od strani vseh prijateljev ljudske izobrazbe. — Vstopnina 30 stot. za osebo.

Prepozno. Prosim, g. kritik koperske razstave, še eno besedo! Ne vem, če ste bili kdaj deležni pri kaki polemiki z besedo; pač pa mislim, da ste večkrat čitali kaj sličnega! Ali niste ničesar opazili, ker se običajno pojavlja v vseh takih polemikah? Ne?

No, potem Vas jaz opozarjam na to. Četudi jih nihče ne napada osebno, vendar prihajajo vsiklikom: Ne osebosti! Ravno tako ste vzklili tudi Vi v svojem pojasnilu od dne 12. X. kjer ste v mojem nedolžnem, stvarnem iztaknili popravku napad na Vašo osebo.

Le citirajte mi stavek v katerem Vas napadam kakor osebo! Menda da ga ni! Če pa smatrate za napad na osebo moj popravek Vaših po mojih nazorih zgrešenih izvajanj, potem menim, da je seveda nemožna vsaka polemika. Kako naj se potem razvija debata?

Očitati ste mi osebno v nadi, da stopi s tem načinom polemiziranja *resnica od moje na Vašo stran*; tako ste se hoteli izvititi iz zagate.

Ne iztikajte napada na osebo, kjer ga ni bilo. Se svojim popravkom nisem hotel braniti odbora koperske razstave, pač pa sem dejal, da so dali odborniki državi *dobro izgled, kako se šolstvo najbolje podpira.* In to izvajanje je čisto na mestu. Iz mojih besed sledi, da sem mislil obiskovanje celih razredov in šol pod vodstvom svojih učiteljev in ne morda posamičnih otrok z roditelji. Seveda govorim tu o vseh šolah sploh, kakor n. pr. o gimnazijah, realkah in tudi o visokih šolah. Zakaj pa bi ne bilo koristno znižati vstopnino *učeti se mladini?*

Tudi zveza države z zasebnim podjetjem Vam ne prija! Ali se Vam zdi država tako *popolna in sakrosaktna*, da se jej ne sme staviti v izgled kake *pametne uvedbe zasebnih podjetij?* To diši po *konservativnosti*, čislani g. dopisnik! Idimo dalje. Vi niste mnenja, da bi nežna deca imela več koristi od razstave, nego pa odrasčeni.“

To pa se ne gre za to: ali ima deca več ali manj koristi od obiska razstave nego li odrasčenec, ampak glavno je, da *imajo otroci nekaj koristi in ravno to je, kar mene močno zanima in Vam ne gre v glavo.*

Ce bi hotel biti hudomušen, bi lahko na podlagi stavka, ki ste ga zapisali Vi, g. kritik:

Poslano*)

SCHICHT - STEARIN SVEČE LEDA

NAJBOLJŠA VSEH ZNAMK! APARTEN ELEGANTEN ZAVOJ.

NE CEDIJO SE NE DAJEJO SAJ NE DIŠIJO NE KADE

GORÉ SVITLIM IN MIRNIM PLAMENOM !!

*) Za članke pod tem naslovom uredništvo odgovarja le toliko, kolikor mu zakon veleva.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naša mati oziroma tašča in babica

Uršula Radešček

danes ob pol 10. dop. po daljši mučni bolezni, v 63. letu njene starosti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice se vrši dne 14. t. m. ob 1-30 popol. iz deželne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Fran Radešček, sin. Uršula Kaiser, hči. Ivan Kaiser, zet. Ivan, Fran, Stanko, Herman, Leopoldina, Stefanija Kaiser in Marija Radešček, vnuki in vnukinje.

LJUBLJANA, 12. oktobra 1910.

(Brez posebnega obvestila).

Odprl se je v Škedenju **kinematograf „Adria“**
Elegantna dvorana, sestavljena po najmodernejših načrtih.
Vsaki torek, četrtek in soboto nov program.
VSTOPNINA: I. mesto 30 vin., otroci in vojaki 20 vin. II. mesto 20 vin., otroci in vojaki 10 v.

RUDOLF SCHULTZE

IZ BERLINA koncesionirani zobotehnik
Piazza Barriera vecchia, uhod ulica Sette Fontane št. 2, II.
bivši asistent zobozdravnika dr. Saklerja.

UMETNI ZOBJE PO NAJNOVEJŠI MODERNI TEHNIKI.
JAMČI SE ZA PERFEKTNO IZVRŠITEV.

Zmerne cene z ozirom na razmere manj posedujočih slojev.
POPRAVKI SE IZVRŠUJEJO V DVEH URAH. — SPREJEMA OD 9—1 IN 3—7.

Jabolka ::

raznoverstna, fina, namizna in za mošt ina na prodaj
IVAN KOVAČIČ

KOZJANE pošta Divača KOZJANE
Razpošilja v vsaki množini. - Cene zmerne.

ČREVLJARNICA :

RAIMONDO ZANINI

Trst Via Tigor 1, Trst,
izdeluje točno čevlje vsakega štila za moške, ženske in otroke amerik. itd. - Izvršuje poprave

Cene zmerne. Postrožba točna.

Mlekarska zadruga

v Senožeah
odda z novim letom

mleko v zakup.

Mnenje g. dra. W. Polednička v Braunseifen

zdravnika civilne bolnišnice „Hoch- u. Deutschmeister“.

G. J. SERRAVALLO

Trst.

Zahvaljujem se Vam za poslano mi SERRAVALLOVO KINAVINO Z ŽELEZOM (Vino di China Ferruginoso Serravallo). Rabim ga že več let v bolnišnici in v praksi z najboljim vspehom.

BRAUNSEIFEN, 9. septembra 1910.

Dr. W. POLEDNIČEK.

Ivan Miheučić & Co.

MEHANIČNA DELALNICA

Trst - Via Tiziano Vecelio št. 4 - Trst

SPREJEMAJO SE V POPRAVO PARNI STROJI IN KOTLI, VSAKOVRSNI MOTORJI NA GAS IN BENZIN. — VSAKOVRSNA INDUSTRIALNA DELA V KOVINAH IN KOLARSKA BAKRENA DELA

VSE NAROČBE SE IZVRŠIJO Z NAJVEČJO SKRBNOSTJO IN NATANČNOSTJO. ....

PRORAČUNI IN NAČRTI.

TELEFON ŠTEV. 22-53

POHIŠTVO

SOLIDNO : in : ELEGANTNO

PO ZMERNIH CENAH

RAFAELE ITALIA

TRST - VIA MALCANTON - TRST

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJO!**
- - gospodinjam - - - - iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. - -

Ako bi država hotela podpirati, morala bi začeti pri takih (namreč: odraščeni) obiskovalnih razstavi — izvajal na Vaš račun konsekvenco, ki je naravnost gorostasna: da namreč zastopate Vi stališče, naj vsi draščenci uživajo znižanje vstopnina, ker profitirajo, več nego šolska deca, a ta slednja naj plača popolno vstopnino, ker ima ali nima koristi od razstave! Torej narobe svet, kaj ne!

In sedaj pa k zadnji trditvi, kakor vidim, ste jako malo informirani o šolskih stvarih, ker sicer bi morali vedeti, da se na ljudskih šolah dajejo knjige zastoj vsem ubožnim učencem in nekje še celo knjižice. Šolnin, upisnin in izpitnin pa ljudskošolskim otrokom ni treba plačevati, ker jih zakon ne zahteva. Za srednje in visoke šole pa obstoja določba po kateri so pridni in ubožni dijaki vseh takih direktnih davkov rešeni. Toliko, v Vašo informacijo, da ne boste prihajali s predlogi, ki so se rodili v glavah avstrijskih zakonodajnikov že pred petdesetimi leti! In za-me je sedaj konec debate!

„Star, a po nazorih jako mlad učitelj.“

Tržaška mala kronika.

18-letno dekle izginilo. Na trgu Pastolozzi stanujoči Jakob Köhl je naznanil na policiji, da je njegova 18letna nečakinja Ema pred tremi dnevi odšla z doma in se ni več vrnila. — Sumi se, da se je udala razuzdanemu življenju.

78-krat obsojen. 41-letni težak Srečko Tomsich iz Trsta, stanujoč v ulici Beccherie št. 7, je od leta 1908. naprej pod policijskim nadzorstvom. Njegova špecialiteta je bila, da je prodajal prstane iz priproste kovine za pravo zlato. Seveda je le premenogokrat našel kakega kalina, ki mu je sedel na limanice. Predsinočnjem je ravno zopet poskušal svojo srečo, ko ga je neki redar prijel in ga odvedel s seboj. Pričakuje lahko z gotovostjo svojo 79. „pohvalo“ in plačilo.

Kolo ukradeno. Lloydov uradnik Alojz Cirilli je predvčeršnjem zjutraj pustil brez nadzorstva svoje kolo v veži Lloydove palače. To priložilo je porabil neki dosedaj neznan zlikovec, da jo je s kolesom, ki je vredno 240 K, popihal.

Lepa družba. Začetkom tega meseca smo že poročali o aretaciji 19-letnega Antona Dernkovič iz Hrvaškega, ki na prav drzen način izvedel tukaj več goljufov in tatvin.

Predvčeršnjem pa je bil v Ljubljani aretiran neki Josip Kovač, ki je na sumu, da je bil Dernkovičev zvesti pomagač, iz istega razloga je bil aretiran tudi neki Ivan Novak iz Ogrskega in njegova ljubica, vslužbena v neki — tolerančni hiši v ulici Beccherie. — Proti vsem tem je vloženih več ovadb radi goljufove in tatvine. Nekateri oškodovanci, so na policiji potrdili te ovadbe. Seveda ostanejo pod ključem.

Koledar in vreme. — Danes: Kalist pap. — Jutri: Terezija dev. Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 25° Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Semtertja oblačno Zmerni vetrovi. Semtertja jutrnja megla.

Naše gledališče.

Narodna igra s petjem in godbo

„Zimske solnce“

je zanimiva posebno za Primorce, najbolj pa za nas Tržačane. Marsikdo bo namreč videl v nedeljo na odru, kar je že v življenju čutil in okusil. Divil se bo kreposti hrvatski ženi, ki jo obdaja najlepša gloriola žarke ljubezni do domovine in dobrega, poštenega hrvatskega naroda. Je li kine besede so tako lepe, tako ginjive, da jih moremo imenovati slavospev hrvatskemu imenu v Istri. — Ona je v volilnem boju dobri genij, ki trepeče za usodo svojega naroda; tudi najhujši boji duševnih bolesti jej ne vzamejo poguma.

Oddahnemo se torej vsi, ko vidimo vzplapolati lepo hrvatsko trobojnico, naše navdušenje pa prikipi do vrhunca, ko zaori po tužni Istri in bo odmevala v naših srcih „Lepa naša domovina“.

Hrvatski volitci zapoje to himno na odru v nedeljo — proti ravno tistim protivnikom so jo zapeli istrski naši poslanci te dni v deželni zbornici v Kopru!

Kaj more bolj potrjevati resničnost in navdušenost, ki nam diha iz

„Zimske solnce“?!

Tržaška gledališča.

EDEN. Danes ob 8 in pol varieté — predstava. Jutri novi vsposed, ki obeta biti jako zanimiv.

Društvene vesti.

Pevsko društvo „Kolo“. Pevcem tega društva se naznanja, da v nedeljo ni vaje. Kedaj da bo prihodnja vaja se že objavi pravočasno.

Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah napravi v nedeljo dne 16. t. m. izlet v Rihenberg. Člani in prijatelji društva naj se zberejo točno o poludne v „Narodnem domu“ v Barkovljah; od tu odhod na Opčine na kolodvor alpske železnice.

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovelju priredi v nedeljo, dne 16. t. m., v veliki dvorani „Gospodarskega društva“ javen ples, ki se začne ob 5. uri popoldne.

Moška C. M. podružnica. Gg. odbornike uljudno vabim, da se udeležijo važne seje v soboto, dne 15. t. m. ob 7. uri zvečer v pisarni g. predsednika. Tajnik.

Podružnica „Glasbene Matice“ pozivlja pevke in pevce, da se redno udeležujejo pevske vaje, ki so za ženski zbor ob ponedeljkih in četrtkih, za moški zbor pa ob torkih in petkih od 8—9 ure zvečer v sobani „Del. podp. društva“ v „Narodnem domu“. Novi člani dobro došli! Priglasiti se je ob zgoraj določenih urah.

Nar. del. organizacija.

Gdbor NDO. se je v svoji prvi seji dne 11. t. m. konstituiral tako-le: predsednik I. M. Čok; I. podpredsednik Jedlovsky Josip, II. podpredsednik Kodela Anton; I. tajnik Bonano Fran, II. tajnik Kovač Fran; I. blagajnik Sosič Andrej, II. blagajnik Ferluga Ferdinand; odbornik: Babič Anton, Natek Anton, Sajina Josip, Skulin Alojz; namestnik: Slavec Vladislav.

Skupina mestne plinarne NDO. priredi v soboto, ob 8. uri zv. shod v gostilni „Kons. društva“ pri Sv. Jakobu.

Delavci! Za naše tovariše v mestni plinarni se pripravljajo hudi časi. Pridite torej vsi na shod, da se pogovorimo o naši usodi.

Vesti iz Istre.

Iz Roča v Istri. Redko se kaj čuje o tem zapučenem kraju v Istri, čeprav bi morda mnoge čitatelje zanimale razne razmere, vladajoče tukaj. Ali vzrok temu molku je, da se nikdo nič ne briga in faktorji, ki bi bili kompetentni za to, nimajo pravega smisla in tako živijo brezbrizno naprej.

Kakor kak mali bog vedri in oblačni nad ljudstvom v Roču občinski tajnik. Ako le migne z očesom, se mu mora vse pokoriti. Čudno je malo, da tak navaden občinski pisar ima tako moč; no, naš narod tukaj pravi: „Bože moj, ča mu čemo storit, kad ima sukno i škare“.

Tako se je pred nekaj časa zgodilo, da je „veleučenu“ g. tajniku (videl je namreč šole od daleč) padlo v glavo in dal je tiskati v časopis „Naša Sloga“, da se odpoveduje tajniške časti in da je v občini Roč razpisano mesto tajnika. Najlepše pa je, da občinsko zastopstvo ni nič znalo o tem; a še manje njegov kum, občinski načelnik, ki je debelo gledal in se grozno jezil, ko je videl svoj podpis. No, tajnik in g. župan sta kakor dobra kuma med seboj poravnala to stvar in naš narodni mučenik, velezaslužni tajnik, je ostal tudi nadalje v službi.

Se nekaj! Kakor potovalec sem imel te dni neki opravke v občinskem uradu, ali urad je bil zaprt, ker je tajnik baje kupoval po svetu vino. Zato tudi ne uraduje po cele dneve, kar mu se popolnoma lahko dokaže. Drug v trgovini mu je pa eden najhujih Italijanov v Roču

Prepuščam javnosti, da sodi! Za danes dosti! Potnik.

Razne vesti.

10.000 viržink izginilo. — Med postajama Alo in Bolcanom je izginil iz plombiranega železniškega voza 66 kg teški zaboj, vsebujoč 10.000 viržink. Zaboj je bil gotovo ukraden. — Škode je nad 1000 K.

LISNICA UREDNIŠTVA.

Gg. dopisnike, katerih prispevki niso še prišli na vrsto, prosimo potrpljenja, ker tudi ob najboljši volji ne moremo vsakemu sproti ustrežati.

MALI OGLASI

MALI OGLASI se računajo po 4 stot besedo. Mastno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina stane 40 stotink. Plača se takoj in s. oddelku.

Pekovskega učenca se išče. Trst, ulica Farneto 13. 1707

Ivan Peteros mesar iz Boršta bo odprl jutri 15. t. m. mesnico v Bazovici pri g. Andreju Grgič. Priporoča se za obilen obisk. 1706

Mebirana soba s prostim uходом se odda. Mesečno 10 K. Via Farneto 46, I. n., vrata 6. 1701

Na prodaj imam 60 lepih mladih prašičev v Lonjerju. Gostilna Zupan. — Cene ugodne. — Pavel Juric. 1703

ODVETNIŠKA PISARNA

Dr. Frana Brčića in Mat. Pretnerja v Trstu, Via Nuova 13, II. n.

sprejme izurjenega **stenografa:**

veščega slovensko-nemške stenografije. Strojeopisci in oni, ki so veščiji italijanske stenografije imajo prednost. **Nastop dne 1. novembra 1910.**

Posojila od 8000 do 20.000 in več so na razpolago proti uknjižbi tudi izven mesta. Pojasnila ustmena in pismena daje L. Luin Trst, kavarna Fabris. 1702

Malo sobico se takoj odda. Rojan 158 (pr 12 murvah) 1673

Prodajo se hiše z vrtovi v R. colu, cene zmerno. Proda se v Rocolu velika hiša s 500 sežnje zemlje sposobno za industrijo, K 75000. Naslov pove Edinost. 1684

Mihael Pernarčič Trst, ulica Romagna 16, stavbeni in umetniški inženir, izvršuje vsakovrstne specialitete za notranje in zunanje uredbe v stanovanjih, pisarnah itd. Cene zelo zmerno. Priporoča se vsem Slovanom. 755

Stara grška žganjarna .:

v Trstu, Via Cavana 5. Tu se dobi bogata izbira likvorjev; specialitete: grški in francoski konjak, kranjski brinjevec, krasni slivovec in briski tropinovec in rum. Cene nizke. Izbera grenčice, slaščice in zapenci. Grška mastica iz Sija. — Se priporoča Andrej Antonopula.

Krojačnica za civiliste in vojake .:

Franjo Polanec v Trstu, via S. Giacomo (Corso) 6, II. n. Priporoča se slavnom občinstvu in vojaštvu za vakovrstna dela. Blago prve vrste, delo solidno, cene zmerno.

ANTON SKERL

mehanič, zaprišežen zvezdenec

TRST, Carlo Goldonijev trg št. 11

Zastopnik tavarne koles in motokoles „Puch“

Specializira in saloga ciklističnih vozil, tudi in prošla granatno snodnost, in kopogator. Saloga priprav za točiti pivo in mleko. Delavnica za popravila: Mv. strojev, koles, motokoles itd.

Velika zaloga pripadkov po tovar. csnah.

TELEFON št. 1734.

TRVDKA

Adolf: Rostoris

skladišče oblek za moške in dečke

Trst, via S. Giovanni 16, I.

TELEFON št. 16-83.

(zraven restavracije Cooperativa ex Hucher) prodaja na mesečne ali tedenske obroke obleke in površnike za moške, perilo itd.

Najdogovornejše cene.

POZOR! Skladišče ni v pritličju, ampak v prvem nadstropju

:: Panificio Triestino ::

Otvoritev filijalke na Opčinah

ob sožanski cesti.

MICHELE ZEPPAR

Trst, ulica San Giovanni 6 in 2

TELEFON št. 11-85

s podružnico v Zadru.

Zaloga

majoličnih peči in štedilnikov (Sparherd) lastnega izdelka.

Edino zastopstvo tovar. majoličnih peči: Carl Mayer's Sohn, Blansko

Izbera plošč

za stene kakor tudi za štedilnike.

Majolič. peč izdelane za trajen ogenj, uporabljive tudi na plin.

- Novo pogrebno podjetje -

CORSO ŠT. 49

PODRUŽNICA

CORSO ŠT. 49

Na Opčinah!

ima bogato založeno prodajalno vseh mrtvaških predmetov in sicer ogromno izbero naravnih vencev vsake stroke in istotako buques palme in umetnih cvetic, perl porcelana itd. Vsake velikosti in raznih vrst svetilnic itd. itd. Gene ugodne. — Priporoča se sl občinstvu posebno za prih. pravnike vernih duš

Pozor na naslov **JOSIP MRZEK, Opčine št. 170.**

Hočete se prepričati?

obiščite velika skladišča

Marije od Salarini

Ponte della Fabra 2 ul. Posta 1188

(vagal Torrente) Aila 1188

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke, kostumi za otroke. Površniki, modus joga kakor tudi raznih paletoev. Obleke za dom in delo. Delovne obleke. Tirolski jodan. Nepramodljivi plašči (prstni angleški). Specialiteta: blago za izmoženih lovcev. Izgotovljajo se obleke po meri po najpoprajši modi točno solidno in elegantno za vsake csnah

Prodajalnica manufakturn. blaga

Enrico de Franceschi

Trst, ulica delle Poste št 10

vagal ulice Valdirivo)

VELIKA IZBERA bombaževine, triža, fuštnja, volnenega blaga, izdelanega moškega in ženskega perila in drobnih predmetov po najzmernejših cenah.

Josip Semulič

TRST, ulica dell' Istituto št. 5

Priporoča slav. občinstvu SVOJO PEKARNO in SLADČICARNO, v kateri se dobi cel dan svež kruh in raznovrstne sladčice. Muka iz I. mlinov ter maslo Likeri, vino in pivo v stekli.

Postrežba tudi na dom.

FRIDERIK SCHWARZ

Trst, Via Valdirivo št. 3, Trst

Zastopnik: znanih: mlinov SZMOLENSKY & COMP.

■■■■ SZABATKA ■■■■

Prvi parni mlin Békéscsaba

Akcijska družba parnih mlinov Baja. — Zastopnik za Trst, Goriško, Istro in Dalmacijo.